

การใช้คำ

และกลุ่มคำในภาษาไทย

๑. การใช้คำ

คำ เป็นสารที่ผู้พูดหรือผู้เขียนเจตนาหรือตั้งใจ
สื่อไปยังผู้ฟังหรือผู้อ่าน คำทุกคำจึงมีความหมาย
ทั้งสิ้น ซึ่งอาจจะมีความหมายนัยตรง(โดยตรง)
คำที่มีความหมายโดยนัย (เชิงเปรียบเทียบ หรือ
นัยประหัต) และคำที่มีความหมายโดยปริบท

๑. ๑ คำที่มีความหมายนัยตรง(โดยตรง)

หมายถึง คำที่มีความหมายอันเป็นคุณสมบัติประจำของคำ ไม่เกี่ยวข้องกับปัจจัยว่าผู้พูดเป็นใคร และ ผู้ฟังเป็นใคร คำประเภทนี้บางคนเรียกว่า คำที่มีความหมายประจำรูป หรือ คำที่มีความหมายตรงตัว

คำที่มีความหมายนัยตรง	ความหมายของคำ
กิน	เคี้ยวแล้วกลืนลงกระเพาะ
ดาว	สิ่งที่เห็นเป็นดวงมีแสงระยิบระยับในท้องฟ้า เวลามืดนอกจากดวงจันทร์และดวงอาทิตย์
หมู	ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เป็นสัตว์กีบคู่ ตัวอ้วน หาอาหารด้วยการใช้จมูกดมกลิ่นทั้งที่เป็นสัตว์ เลี้ยงและสัตว์ป่า
เพชร	ชื่อแก้วหรือหินที่แข็งที่สุด และมีลักษณะแวววาว ใช้ทำเครื่องประดับบ้านเล็ก บ้านที่มีขนาดเล็ก
ยื่นซองขาว	ส่งซองจดหมายที่มีสีขาวให้คนรับไป

๑. ๒ คำที่มีความหมายโดยนัย

- หมายถึง คำที่มีความหมายไม่ตรงตามความหมายโดยตรงหรือความหมายประจำรูป แต่มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้ส่งสารมีเจตนาส่งไปยังผู้รับเพื่อตีความหมายเปรียบเทียบเอง

คำที่มีความหมายนัยตรง	ความหมายของคำ
กิน	ข้าราชการบังหลวงหรือคอร์ปชั่น
ดาว	ความเด่น ความสวยงาม
หมู	ง่าย
เพชร	สิ่งที่มีค่ามาก
ยื่นซองขาว	ไล่ออกจากงาน
บ้านเล็ก	ภรรยาน้อยของพ่อ

๑.๓ ความหมายโดยปริบท หรือบริบท (context)

- หมายถึง ความหมายดูจากคำหรือข้อความแวดล้อม หรือใกล้เคียงคำนั้น ๆ เช่น

ตัวอย่างที่ ๑

(๑) เขาชอบดื่มกาแฟ (เขา เป็นสรรพนาม บุรุษที่ ๓)

(๒) เขาขันขานจับใจ (เขา เป็นคำนาม หมายถึงนกเขา)

(๓) เขานี้สวยจริงไว้ประดับฝาบ้าน (เขาเป็นคำนาม หมายถึงเขาสัตว์)

(๔) เขาสามารถขอยอดอยู่ที่ประจวบคีรีขันธ์ (เขา เป็นคำนามหมายถึง
ภูเขา)

- ตัวอย่างที่ ๒

(๑) พ่อค้าตั้งราคาสินค้าไว้สูงมาก (ตั้ง หมายถึง กำหนด)

(๒) เรอตั้งครรภ์เมื่อเดือนที่แล้ว (ตั้ง หมายถึง เริ่มต้น)

(๓) ชาวบ้านตั้งอยู่ในศีลธรรม (ตั้ง หมายถึง ดำรงอยู่)

๒. ข้อค้ำนึ่งในการใช้ค้ำ

- การใช้ค้ำไม่ว่าจะเป็นการเขียนหรือการพูด จำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องค้ำนึ่งในการใช้ค้ำเพื่อให้ได้ผลตามความต้องการของผู้เขียนหรือผู้พูด อาทิเช่น

๒.๑ ใช้คำให้ตรงความหมาย

- คำบางคำมีความหมายคล้ายคลึง หรือใกล้เคียงกัน ผู้ใช้จำเป็นต้องเลือกใช้คำให้ตรงความหมายเฉพาะคำนั้น ๆ จึงจะทำให้ข้อความชวนอ่าน ตัวอย่างเช่น
- ตัวอย่างที่ ๑
ความหมายคำว่า “มาก” มีหลายคำ เช่น ชุก ชุม ชุกชุม
คลาคล่ำ สลอน และยัวยื้อ เป็นต้น
แต่ละคำมีความหมายโดยตรง และใช้เฉพาะความหมายคำนั้น
คือ

- (๑) ชุก ใช้กับ ฝน, ผลไม้ เช่น
 - ปีนีฝนชุก
 - หน้านี้ทุเรียนชุก
- (๒) ชุม, ชุกชุม ใช้กับ โจร, ยุง, เสือ เช่น
 - หมู่บ้านข้างโรงพักโจรชุกชุม
 - พอใกล้ค่ำยุงเริ่มชุม
- (๓) คลาคล้า ใช้กับ ปลา, ผุงชน เช่น
 - ผุงปลาว่ายน้าคลาคล้า
 - ที่สนามคลาคล้าด้วยผุงชน
- (๕) สลอน ใช้กับ หน้าตา, จำนวนที่มาก เช่น
 - เด็ก ๆ หน้าตาสลอน
 - บนอ้ฒจันท์ร้กองเจียร์มากันสลอน
- (๖) ยัวเยี้ย ใช้กับ หนอน, ผุงคน เช่น
 - ปลาเน่ามีหนอนยัวเยี้ย
 - ที่ศูนย์กลางมีคนยัวเยี้ยไปหมด

- 2 Î Ä í Ë ã € ï ð
- ÿ Ä Ì ¼ È % Ä Ì ¼ Ì Ò È Â Ì ¿ ì è Ì ' ' Û §
 ì Ì ¾ Ò ì Ä Ì ¾ È ¾ Ì ¿ Ý ± ¿ ² À ð ' Û Á
- (í) > Õ ± ' , Û Á § ã Ñ · ä Û Á § Ì € ' ¼ Õ ì Ê ¶ œ Ê ' Ì ¶
- (í) ± , Ä ¶ ' , œ È § Ì È ð Ì ¿ · Û Ê ' ± Û § œ ¶ ' ' § Ì ¿
- (í) Û È Ä € ð , ¥ ¾ § > È > Ö Í ' · Û ' § , € Ì ¶ > ' È > Û

- ๒.๒ หลีกเลี่ยงคำที่ให้ความรู้สึกไม่ดี

การใช้คำควรคำนึงถึงมารยาท และจิตวิทยาในการใช้ภาษาเพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังมีสัมพันธภาพและความรู้สึกที่ดี เช่น

ให้ความรู้สึกที่ไม่ดี	ให้ความรู้สึกที่ดี
(๑) เธอเป็นเด็กสกปรก	(๑) เธอเป็นเด็กรักษาความสะอาด น้อยเกินไป
(๒) ท่านนำของมาแจกคนจน	(๒) ท่านนำของมามอบให้ผู้กำลัง เดือดร้อน
(๓) เจ้าหนูเป็นเด็กปัญญาทึบ	(๓) เจ้าหนูเป็นเด็กเรียนช้า
(๔) เขาเป็นคนหัวล้าน	(๔) เขามีผมค่อนข้างบาง

- ๒.๓ ไม่ควรใช้คำซ้ำไถ่ ๆ กัน

การใช้คำซ้ำไถ่กัน ตั้งแต่สองคาขึ้นไป ดูซ้ำซากไม่ชวนอ่าน จึงต้องแก้ด้วยวิธีหลากหลาย โดยเปลี่ยนคำซ้ำเป็นคำใหม่ แต่ความหมายยังคงเดิม เช่น

- (๑) เสื้อผ้าลูกเปื้อน โคลน กางเกงเปื้อนหมึก และรองเท้าเปื้อนคราบ น้ำมัน เปลี่ยนเป็น เสื้อผ้าลูกเปื้อน โคลน กางเกงเลอะหมึก และรองเท้าเปรอะคราบน้ำมัน
- (๒) ประชาอุกสงสัยว่าชักยกเงิน และประชาอุกสงสัยว่าเป็นผู้ปลุกปั่นพนักงาน เปลี่ยนเป็น ประชาอุกสงสัยว่าชักยกเงิน และประชาอุกระแวงว่าเป็นผู้ปลุกปั่น พนักงาน

๒.๔ ใช้คำอย่างประหยัด

ถึงแม้เรารวบถ้อยคำ แต่จำเป็นประหยัดคำเพื่อใช้คำกระชับ ไม่
ฟุ่มเฟือย เช่น

ใช้คำฟุ่มเฟือย	ใช้คำประหยัด
(๑) เขาตกอยู่ในสภาพมีนเมาสุรา	(๑) เขามีนเมาสุรา
(๒) ผู้อำนวยการมีลักษณะของคนเอางานเอាកาร	(๒) ผู้อำนวยการเอางานเอាកาร
(๓) อดีตที่ล่วงมาแล้วขออย่าได้นำมาคิด	(๓) อดีตขออย่าได้นำมาคิด
(๔) เท่าที่ดูด้วยตาผมคิดว่าเขายังบกพร่อง	(๔) เท่าที่ดูผมคิดว่าเขายังบกพร่อง
(๕) ทางมหาวิทยาลัยกำลังรับนักศึกษาใหม่	(๕) มหาวิทยาลัยกำลังรับนักศึกษาใหม่
(๖) นักมวยฝ่ายแดงใช้เท้าเตะคู่ต่อสู้	(๖) นักมวยฝ่ายแดงเตะคู่ต่อสู้
(๗) ศพผู้ตายยังอยู่ที่วัด	(๗) ศพยังอยู่ที่วัด
(๘) ห้ามไม่ให้ตกปลาในสระนี้	(๘) ห้ามตกปลาในสระน้ำ

๒.๕ ใช้คำคงที่ และมีระดับเดียวกัน

คำบางคำถึงแม้มีความหมายตรงกัน แต่ระดับต่างกัน ตัวอย่างคำ บาลี สันสกฤต ยกย่องให้เป็นคำระดับสูงเพราะเดิมใช้เกี่ยวกับศาสนา ดังนั้นถ้าจะใช้คำบาลี สันสกฤต ก็ควรใช้ให้คงที่เพราะมีระดับเดียวกัน หรือถ้าใช้คำไทยก็ควรใช้คำไทยด้วยกัน เช่น

- **สตรีทำงานเข้มแข็งไม่แพ้ผู้ชาย**
- แก้เป็น **สตรีทำงานเข้มแข็งไม่แพ้บุรุษ**
หรือ **ผู้หญิงทำงานเข้มแข็งไม่แพ้ผู้ชาย**

๒.๖ รู้จักเลือกใช้คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน

ซึ่งมีทั้งคำมูล คำซ้อน และคำประสมและคำที่รับมาจากภาษาอื่นๆ
เช่น

- นิสิต นักศึกษา (ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา)

นิสิต เป็นคำที่นิยมเรียกผู้ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยบางแห่ง
เช่น นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เป็นต้น

นักศึกษา เป็นคำที่ใช้เรียกผู้ที่ศึกษาในสถาบันการศึกษา
ระดับอุดมศึกษาอื่นๆ เช่น นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นักศึกษาสถาบันราชภัฏ ฯ เป็นต้น

- - นำ พา (พาไป เอาไป)

นำ ใช้กับวัตถุสิ่งของที่สามารถนำติดตัวไปได้ ถ้าเป็นบุคคลก็เป็นบุคคลที่ช่วยตัวเองไม่ได้ หมดสติ หรือ บาดเจ็บ เช่น นำข้าวหอมมากินที่โรงเรียน นำคนเจ็บส่งโรงพยาบาล

พา ใช้กับบุคคลในกรณีที่มีการอาศัยความช่วยเหลือ เช่น พาลูก ๆ ไปเที่ยว

- - อดทน อดกลั้น

อดทน แปลว่า อดใจ มักใช้กับการกระทำ เช่น
เธออดทนทำงานจนสำเร็จ

อดกลั้น แปลว่า สะกดใจไว้ มักใช้กับความรู้สึก
เช่น เขาอดกลั้นอารมณ์โกรธไว้ได้

๒.๓ รู้จักใช้คำที่ทำให้เห็นภาพหรือความรู้สึกชัดเจน (จินตภาพ)

มีคำจำนวนมากเป็นคำที่แสดงออกถึงความรู้สึกทั้งที่ผ่านทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เช่น

- **ทางตา** มีคำบอกลักษณะของสี ขนาด สันฐาน รูปร่าง ระยะทาง เช่น ชมพู เทา ม่วง เล็ก ใหญ่ กว้าง ยาว รี กลม เหลี่ยม ผอม อ้วน ดำ ขาว ต่ำ ไกล ไกล ห่าง ซิด แคบ บาง โปร่ง ทึบ ฯลฯ

- **ทางหู** มีคำบอกลักษณะของเสียง เช่น แหบ พร่า แหลม ทุ้ม กังวาน ก้อง ดัง เควี่อ ค่อยเบา

- **ทางจมูก** มีคำที่บอกลักษณะของกลิ่น เช่น หอม ฉุน เหม็น หื่น สาบ คาว คละคลุ้ง

- **ทางลิ้น** มีคำที่บอกลักษณะของรส เช่น เป็ร็ยว หวาน มัน เค็ม จืด เผ็ด ฝาด ขม

- **ทางกาย** มีคำที่บอกลักษณะความรู้สึกสัมผัส เช่น ร้อน อุ่น เย็น หนาว นุ่ม อ่อน หยาบ ตึง ละเอียด กระด้าง แข็ง หย่อน ยาน นุ่ม นวล

- **ทางใจ** มีคำที่บอกลักษณะความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจ เช่น เกรงกลัว หวาดหวั่น สนุก ดีใจ รัก

คำสั่ง

- **ตอนที่ ๑ คำชี้แจง :** ให้นักเรียนเขียนความหมาย ทั้งความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำต่อไปนี้ ดังตัวอย่างด้านล่างความหมายโดยตรง
- **ตอนที่ ๒ คำชี้แจง :** ให้นักเรียนเติมคำที่เหมาะสมลงใน ช่องว่าง
- **ตอนที่ ๓ คำชี้แจง :** ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ ว่าตรงกับลักษณะใด โดยให้นำหมายเลขมาเติมหน้าข้อ